

ГЕРАСИМОВ Михайло Михайлович (Герасимов Михаил Михайлович; 02 (15). 09. 1907, С.-Петербург — 21. 07. 1970, Москва) — російський археолог, антрополог, скульптор. Доктор історичних наук (1956). Сталінська премія (1950). Працював у Іркут. краєзнав. музеї (РФ, 1925–31). У 1932 вступив до аспірантури Держ. академії історії матеріал. культури; 1934–37 — співроб. реставрац. лаб. Ермітажу. 1950 заснував і очолив лаб. пластич. реконструкції при Інституті етнографії АН СРСР (Москва). Від 1922 брав участь у розвідках і розкопках пам'яток кам'яної доби, зокрема 1928 відкрив верхньопалеолітичну стоянку Мальта (побл. м. Іркутськ), яку досліджував 1928–30, 1932, 1934, 1937, 1956–57. Під час розкопок Мальти знайшов велику серію витворів мистецтва: кістяні статуетки жінок і птахів, кістяну пластину з зображенням мамонта, а також виявив, систематизував та зробив реконструкцію

палеолітич. житла. Розробив метод пластич. реконструкції обличчя людини за її черепом, що став основою для виділення особл. розділу антропології — антропол. реконструкції. Користуючись ним, виготовив бл. 200 портретів людей різних епох (від доби палеоліту до 19 ст.), зокрема відтворив зовн. вигляд пітекантропа, неандертальця, скіф. царів Скілура та Полака, таджиц. поета 10 ст. Абуабдулло Джафара ібн Мухаммада Рудакі, князів Ярослава Мудрого, Андрія Боголюбського, Всеволода Святославовича, царя Івана Грозного, полководця Тимура, астронома Улугбека, нім. поета, драматурга й історика Ф. Шіллера, рос. адмірала Ф. Ушакова.

Основні праці

Раскопки палеолитической стоянки в с. Мальта // Палеолит СССР. Москва; Ленинград, 1935; Опыт реконструкции физического облика Ярослава Мудрого // Короткие сообщения о докладах и полевых исследованиях Ин-та истории материал. культуры АН СССР. 1940. Вып. 7; Реконструкция лица по черепу (князя Святослава Всеволодовича) из гробницы № 4 (в Чернигове) // Мат. и исследования по археологии СССР. 1949. № 11; Основы восстановления лица по черепу. Москва, 1949; Условия находки костей ребенка в пещере Староселье. Извлечение, консервация и реставрация их // Сов. этнография. 1954. № 1; Восстановление лица по черепу (Современный и ископаемый человек) // Тр. Ин-та этнографии АН СССР. Новая сер. 1955. Т. 28; Палеолитическая стоянка Мальта (раскопки 1956–57 гг.) // Сов. этнография. 1958. № 3; Люди каменного века. Москва, 1964; Портреты исторических лиц // Наука и человечество. Москва, 1965.

Л. В. Литвинова

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Герасимов Михайло Михайлович / Л. В. Литвинова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-29232>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).